معیارهای کارآمدی حفاظت از نظر حفاظت گران (مدیران و محیط بانان)

مهدی تیموری

اردیبهشت ۱۴۰۴

سازمان حفاظت محیط زیست

دانشگاه شیراز

شاید در نگاه اول، کارآمدی مناطق چهارگانه تحت مدیریت به

حقوق و مزایا

نیروی انسانی

تجهیزات

حمایت قضایی

و ...

بستگی داشته باشد...

اما از دید یک مسئول اجرایی با تجربیات متعدد، موارد تاثیر گذار دیگری هم وجود دارد؛

۱. فرایند گزینش و استخدام
۲. انتخاب مسئولین متعهد و با دانش
۳. وحدت رویه سازمان حفاظت محیط زیست
۴. تجهیزات متناسب
۵. آموزش تخصصی
۶. محوریت با مشارکت مردم
۷. تامین هزینه های جاری حفاظت
۸. هم افزایی با دانشگاه و مراکز علمی
۹. ایجاد زمینه برای تولید درآمد پایدار از حفاظت
۱۰. مدیریت حفاظت به بخش خصوصی
۱۱. کاهش فاصله یگان حفاظت با بخش کارشناسی

محیط بانان منطقه حفاظت شده البرز مرکزی/ پیش از انقلاب اسلامی/ عکس از Dariel Howell

محیط بان منطقه حفاظت شده البرز مرکزی یزدان سینکایی/ ۱۳۸۶/ عکس از امیر حسین خالقی

ارزیابی میدانی محیط بانان جدیدالورود به پارک ملی گلستان/ تابستان ۱۳۸۹/ عکس از یحیی مرادی

۱.فرایند گزینش و استخدام

بومی گزینی ← تعهد اخلاقی ← گزینش میدانی ← هوش فرهنگی و اجتماعی ← دانش اکولوژیک ← علاقه و انگیزه

استخدام به عنوان نیروی اجرای در سازمان حفاظت محیط زیست

۲. مدیریت متناسب با اهداف سازمان در مناطق حفاظت شده

- انتخاب مسئولین مناطق چهارگانه متعهد با دانش
- پیشگام بودن در امور حفاظتی
- استقلال در تصمیم گیری و پایمردی در حفظ محیط زیست
- تفویض اختیارات تصمیم گیری همزمان با تصدی مسئولیت
- همبستگی و هدفمندی مسئولین منطقه ای
- تدوین بخشنامه ها و دستورالعمل ها با لحاظ نظر همه ذینفعان

مسئولین و مردم محلی و همیارهای در اطفا حریق / سال ۱۴۰۰/ پارک ملی گلستان/ عکس از رسول دست افشان

۳.تجهیزات متناسب و نوین

- بیسیم های راه دور
- دوربین های دید در شب
- پهباد
- خودرو و موتور سیکلت
- البسه متناسب
- ....

مردم محلی و همیاران و تجهیزات ابتدایی عازم اطفا حریق هستند/ پارک ملی گلستان/ پاییز ۱۴۰۲ / عکس از مظاهر کاوردوین

آتش سوزی دره شمالی پارک ملی گلستان در سال ۱۴۰۱و نبود تجهیزات مناسب باعث حرق بخش قابل توجهی از جنگل شد/ عکس از صمد تجلی

۴.آموزش های تخصصی

- آموزش میدانی تخصصی
- بازدید های داخلی از مناطق مختلف انتقال تجربیات
- بازدیدهای بین المللی با هدف آموزش و انتقال تجربیات
- شرکت در همایش های داخلی و بین المللی
- ثبت داده های به روش های استاندارد و علمی

۵. مدیریت مشارکتی

زمانی هزینه های مالی، جانی و اجتماعی حفاظت کاهش پیدا میکند و میتوانیم به حفاظت پایدار برسیم که مردم اصلی ترین نقش را در حفاظت داشته باشند.

سرشماری سالیانه حیات وحش پارک ملی گلستان/ عکس از یحیی مرادی

کلنگ زنی مدرسه ۴ کلاسه روستای لهندر – ۱۴۰۱
به همت خیرین حامی پارک ملی گلستان

۶. هزینه های جاری حفاظت

بنزین
جیره غذایی
فاکتور هزینه کرد
باید توسط محیط بان و مسئول
منطقه پرداخت شود و بعد از
گذشت چندین ماه به او
بازگردانده شود.

۷. ساز وکار حمایتی متناسب

پاداش
و
مجازات
و ارزیابی عملکرد کارکنان بر
اساس معیارهای موثر در
حفاظت محیط زیست صورت
پذیرد و شاخص های واقع
گرایانه در نظر گرفته شوند.

۸. هم افزایی با دانشگاه ها و مراکز علمی

- تدوین اولویت ها بر اساس نیازهای حفاظتی
- اشتراک درس آموخته ها
- برگزاری همایش های علمی و تخصصی مشترک
- مطالعات و پروژه های کاربردی

برگزاری شب پارک ملی گلستان توسط مجله صنوبر و شبهای بخارا و رونمایی از اطلس سیمای طبیعی پارک ملی گلستان- تابستان ۱۴۰۳/ عکس از پوریا سپوند

همایش انجمن علمی گردشگری ایران با حضور صاحب نظران حفاظت از محیط زیست/ بهار ۱۴۰۳/ عکس از پوریا سپهوند

۹.ایجاد زمینه برای تولید درآمد پایدار از حفاظت

- خدمات گردشگری
- صنایع دستی
- حمل و نقل
- تولید محتوا
- محصولات کشاورزی ارگانیک

اقلام و صنایع دستی تولید شده توسط افراد محلی حاشیه پارک ملی گلستان/ عکس ها از پوریا سپهوند

۱۰. واگذاری بخشی از حفاظت به بخش خصوصی

تجارب موفقی در این زمینه در کشور وجود دارد؛

- قرق منصور آباد رفسنجان
- قرق علی آباد چهل گزی یزد
- حفاظتگاه مردمی کوه هوا فارس

گله کل و بز/ قرق علی آباد چهل گزی/
عکس از محیط بان جواد شکوهی

قوچ و میش/ قرق منصورآباد / عکس از صفحه قرق منصور آباد

۱۱. استفاده از ظرفیت مسئولیت های اجتماعی در تعامل با صندوق ملی محیط زیست

کل و بز/منطقه حفاظت شده البرز مرکزی/ عکس از حامد تیزرویان

در نگاه یک مسئول اجرایی با تجربه؛

حفاظت مؤثر از محیط زیست تنها با تدوین سیاست‌های کلان ممکن نیست، بلکه نیازمند زیرساخت‌های انسانی، ساختاری و تعاملات چندبُعدی است.

مواردی چون انتخاب مدیران متعهد، آموزش تخصصی، تأمین تجهیزات، جلب مشارکت مردمی، و همکاری با دانشگاه‌ها و بخش خصوصی، همه از اجزای به‌هم‌پیوسته‌ای هستند که در کنار هم می‌توانند پایداری در حفاظت از محیط زیست را تضمین کنند.

در نهایت، پیوند بین بخش اجرایی و کارشناسی، و فراهم‌سازی بسترهای درآمدزایی پایدار از حفاظت، تضمین‌کننده تداوم و اثربخشی اقدامات زیست‌محیطی خواهند بود.

قوچ اوریال/ پارک ملی گلستان/ عکس از حامد تیزرویان

با گرامی داشت یاد و خاطره محیط بان

شهید کاظم مصدق

سپاس از توجه شما

مهدی تیموری

M.Teymori1345@gmail.com